

Програма партнерства Європейської Комісії – Світового банку Частини III для Європи та Центральної Азії
Програмний єдиний донорський трастовий фонд (TF073423) - Програма підтримки управління державними фінансами для України (EUR4PFM) – Компонент 2 Заходів

УКРАЇНА
Управління державними інвестиціями звіт про діагностичне оцінювання

10 лютого, 2023 року
Київ, онлайн подія

This Photo by Unknown Author is licensed under [CC BY-NC-SA](#)

WORLD BANK GROUP

Оцінювання результатів УДІ через державні підприємства

Наталія Мануїлова
Член команди

ЗДІЙСНЕННЯ КАПІТАЛОВКЛАДЕНЬ ДЕРЖАВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ (ДП)

Капітальні вкладення ДП в розрізі джерел фінансування, млн грн

Джерело: Держказначейство, розрахунки працівників Світового банку

- Великі ДП (з прибутками понад 50 млн грн) фінансують свої капіталовкладення переважно коштом накопичених прибутків і запозичень із різних джерел
- Менші ДП орієнтуються на фінансування з державного бюджету, причому ця тенденція посилилася в період 2019–2020 років
- ДП здійснюють чималу частку капіталовкладень в Україні: від 24 до 30% у 2018–2020 роках
- Капіталовкладення, що здійснюються ДП, зростали до 2019 року й сягнули 82 млрд грн або 2% ВВП
- Найбільшими джерелами фінансування були власні кошти ДП, тобто накопичені прибутки: 64–82% інвестицій, здійснених ДП
- Друге за своїм розміром джерело коштів — це запозичення у комерційних банків і ринок цінних паперів (облігацій)
- Коштом фінансування від міжнародних фінансових установ (МФУ) здійснюється від 7 до 15% капіталовкладень ДП
- Частка фінансування таких капіталовкладень з державного бюджету становила у 2016–2018 роках близько 1–2%, у 2020 році зросла до 8%

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ

Показник 5С концептуальної основи оцінки РІМА МВФ:

- показник 5С уможлиблює широке оцінювання структури управління державними підприємствами у формі одного питання: *«Чи здійснює уряд нагляд за інвестиційними планами державних корпорацій та моніторинг їхньої фінансової діяльності?»*

Концептуальна основа УДІ Світового банку (2015 р.), 8 функцій УДІ:

1. Настанови та скринінг
2. Офіційна оцінка
3. Рецензування оцінки
4. Відбір і бюджетування
5. Реалізація
6. Коригування
7. Надання послуг
8. Аналіз

ОСНОВНІ ВИСНОВКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОЦІНКИ

Сильні сторони

- ❑ Структуровані настанови та відбір: наявна в Україні система визначення та попереднього скринінгу інвестицій структурована належним чином
- ❑ Процедура комплексного оцінювання проєкту: охоплює основні параметри пропонованих інвестицій, тобто, строк окупності, чисту приведену вартість, внутрішню норму дохідності та інші показники
- ❑ Незалежне рецензування оцінки: обов'язкове для інвестицій, що фінансуються з державного бюджету, за рахунок власних коштів ДП та позик, наданих під державні гарантії
- ❑ Усі капіталовкладення, що здійснюються ДП як за власні кошти, так і за рахунок державного бюджету, підпадають під вимоги законодавства про публічні закупівлі (проєкти, що фінансуються МФУ, — під процедури МФУ)

Слабкі сторони

- ❑ Інвестиційний потенціал ДП значно залежить від величини нерозподілених прибутків: для планування великих інвестицій в інфраструктуру потрібна узгоджена та передбачувана державна дивідендна політика
- ❑ Роль наглядових рад ДП ігнорується, корпоративне управління залишається слабким: слід продовжувати реформування корпоративного управління ДП, відновити фінансовий нагляд Мінекономіки, та повернення загального звіту по ДП
- ❑ Багато ДП не мають внутрішніх положень щодо планування інвестицій і визначення їхньої пріоритетності, тому є потреба в розробленні таких положень (самими підприємствами), і в розробці методологічного керівництва щодо інвестиційних планів (Мінекономіки)
- ❑ Використання різних джерел фінансування робить необхідним дотримання різних правил оцінювання та фінансування проєктів, наслідком чого є відсутність єдиного підходу до планування інвестицій і реалізації проєктів

ВИКЛИКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ: ПЛАНУВАННЯ, ВІДБІР, БЮДЖЕТУВАННЯ

Основні виклики

- ❑ У процесі фінансового планування ДП не завжди складають і подають інвестиційні плани
- ❑ Для інвестиційних планів не затверджено зразка, тому кожне ДП складає такий план на підставі власного розуміння та спроможностей
- ❑ Наглядові ради ДП не відіграють жодної ролі в процесі планування капіталовкладень, що не відповідає рекомендованій практиці
- ❑ Затвердження фінансових (та інвестиційних) планів ДП має відбуватися до вересня, але часто відбувається пізніше, що затримує реалізацію інвестиційних проєктів
- ❑ Середньо- та довгострокове інвестиційне планування залишається проблемою з огляду на однорічний горизонт планування для проєктів, що фінансуються з державного бюджету

Рекомендації

- ❑ Підготування інвестиційних планів, згідно Наказу №205, має послідовно вимагатися органами влади всіх рівнів та відповідними відомствами
- ❑ Мінекономіки має розглянути можливість розроблення керівництва та методики розроблення інвестиційних планів, їх шаблону, для застосовування ДП
- ❑ Наглядовим радам ДП слід надати повноваження, що дадуть їм змогу відігравати належну активнішу роль у плануванні та затвердженні капіталовкладень відповідно до передової міжнародної практики, рекомендацій ОЕСР
- ❑ Інвестиційні (та фінансові) плани мають затверджуватися своєчасно (у строки, встановлені законодавством), щоб звести до мінімуму затримки у втіленні проєктів
- ❑ У разі втілення великих довгострокових інвестицій, ДП повинні мати змогу розробляти плани з урахуванням інших джерел фінансування: за власні кошти, за залучені кошти

ВИКЛИКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ: РЕАЛІЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ

Основні виклики

- ❑ Доступ до інформації про капіталовкладення ДП — в тому числі, про аналіз і аудит проєктів (якщо вони проводяться) — залишається обмеженим
- ❑ Функції нагляду за ДП розпорошено між різними відомствами: галузевими міністерствами, Державною службою статистики, Фондом державного майна, Мінфіном
- ❑ Відсутній зведений аналіз ефективності портфеля ДП та його основних показників: інформація про ТОП-100 ДП не готується з 2018 року; ініціативу ProZvit так і не було повноцінно запущено

Рекомендації

- ❑ Прозорість капіталовкладень ДП та доступ до інформації можна покращити, якщо ДП будуть зобов'язані розкривати інформацію про свої інвестиційні стратегії, річні інвестиційні плани та звіти про аналіз проєктів
- ❑ Фінансовий контроль над ДП необхідно оптимізувати шляхом централізації інституційної відповідальності за моніторинг показників діяльності ДП — наприклад, у Мінекономіки
- ❑ Необхідно відновити публікацію зведеного аналізу про діяльність ДП згідно успішної практики 2014–2018 років та врахувати рекомендації МВФ, ОЕСР і Світового банку